

Pikavere palvemaja

Ehitatud praegusel kujul 1830. aastal. Esimene maja olnud ehitatud 1750-1760. aastatel, kui Eestis levis Saksamaalt Hernhutist alguse saanud vennastekoguduse liikumine. See on usuline liikumine – äratusliikumine, mille kohta on kirjutatud, et Böömimaal (Tšehhimaa ajalooline nimi) sattus rühm böömi vendi vastuollu katoliku kirikuga ja põgenes 1722. a. Saksamaale, kus leidis varjupaiga krahv Zinzendorfi mõisas Hernhutis. Pögenikud liitusid kohaliku mõisakogudusega. Vennastekoguduse alguseks loetakse 13. aug. 1727. a. 1729. a. andis krahv Nicolaus von Zinzendorf vendadele loa kuulutada Jeesuselt Kristuselt maailmale usu kaudu tulevat vabastust. Vennad alustasid kuulutustegevust Euroopa maades ja nende meretagustes valdustes. 1729. a. tuli Hernhutist saadik Liivimaale, esmalt Riiga, seejärel Valmierasse ja siis 1730. a. Tallinna, kus pani kolme kuu jooksul aluse vennastekoguduse liikumisele. 1736. a. viibis Zinzendorf Tallinnas, kus lõi head suhted kohalike vaimulike ning aadlikega ja korraldas ka eestikeelse Piibli trükkimist. Vennastekogudused tekkisid pärast Zinzendorfi külaskäiku ka Lõuna-Eestis, peamisteks keskusteks said Urvaste ja Kambja. Saaremaale jõudis liikumine 1738. aastal. Algas palvemajade ehitamine, mida toetasid ka mitmed mõisnikud, Koongas von Lipphardt. Algul oli ta saatnud oma toapoiisi, kutsari, aidamehe ja koka palvetunde kuulama, hiljem tuli ka ise kuulama. Esimesi kuulutajaid ehk „lugijaid” olevat mõisnik ise piitsuga peksnud (Saari Mihklit), kui nad käisid mõisast kooskäimiseks luba küsimas. Algul toimusid kooskäimised salaja, suvel väljas rukkipooldude vahel, talvel Mälgu toas. Kui mõisnik nendes kooskäimistes midagi paha ei leidnud, andis ta loa palvemaja ehitamiseks, öeldes, et keegi ei tohi ehitajaid kimbutada. Siis oli ehitatud Mälgu loomalauda otsa ühe katuse alla üks pisuke palvemaja (arvatavasti 1750-1760). See oli olnud ilma põrandata, laudpõrand tehti hiljem, kasutati sealjuures külasepa tehtud naelu. Kivi, mis praegu naistepoolse osa ukse ees on, olnud vanaegse hoone nurgas.

„Teoorjusest hoolimata olnud inimeste armastus palvemja vastu nii suur, et ühel pühapäeval loeti vanas palvemajas, järgmisel pühapäeval juba uue maja seinte vahel, kus paarid peal olnud”, leiame Tammiku koolmeistri Aadu Andruse koostatud kirjas palvemajade tekkimise kohta. („Mihkli kirik Läänemaal”, koostaja Juhan Truu, Mihkli koguduse õp. 1935.)

Palgid ja lauad olid rahva poolt kokku toodud. 1889.a. oli palvemajale kolm korda palke juurde raiutud. Puud, mis palvemaja ees kasvavad, istutati 1885.a. ja tehti ka aed maja ümber. Pingid on tehtud 1890.a. Kroonlühtri töid palvemajale kingituseks Riiast Mihkel Kuhkmann Peetrehansu talust ja Annus Lüll Naelaka talust.

1763.a. andis keisrinna Katariina II välja manifesti, mis avas Venemaa piirid välismaalastele, andis ka Hernhuti saadikuile võimaluse laiendada oma tegevust luterliku kirikuga võrdsetel alustel. 1854.a. oli Eestis 154 palvemaja ja viie koguduse tööks rakendatud koolimaja.

1948.a. enamus palvemaju võõrandati, 1990.a. legaliseeriti vennastekoguduse tegevus ja taastati ühendus Hernhutiga. Vennastekogudus aitas tugevasti kaasa eestlaste rahvuslikule, usulis-vaimsele ja kultuurilisele arengule. Palvemajad said omaalgatusliku tegevuse keskusteks, eestlaste esindajad said võimaluse osa võtta Hernhuti üldsinoditest, mida korraldatakse Euroopa maades.

Palvemajad toetasid ka eestlaste laulu- ja muusikaharrastust, sest Hernhut pidas vaimulikku laulu ja muusikat väga tähtsaks.

Kuni 1990-ndate aastate lõpuni tegutses ka Pikaveres väike palvemaja koor, enne sõda oli koor koos keelpillirühmaga. Pikavere palvemaja on tegutsenud vaheaegadeta, peale sõda pidas kuulutuse- ja palvetunde Mihkli koguduse õp. Gustav Maarand, hiljem ka Mälgu talu peremees Mihkel Mälk. Praegu toimuvad palvetunnid kaks korda kuus igal 1. ja 3. pühapäeval, neid viib läbi Silvi Lootsmann.

Palvemaja on külastanud ja esinenud huvilisi Saksamaalt, Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Venemaalt, Ungarist, Pariisist Sorbonne ülikoolist Fanny Sivers, Londoni anglikaani kiriku vaimulik jpt.

Kohalik prohvet Järve-Jaan on ennustanud Pikavere palvemaja kohta, et see jääb Kristuse taastulekuni püsima. Aga Rabavere lamp kustub ära. Ka Rabavere külas oli palvemaja, kuid see lõhuti kolhoosi algaastail kohalike võimuesindajate käsul ära.

Kuigi palvemaja seisukord on vilets, püsib ta tänu Jumalale ja ta on kui üks vaimuliku tule ase, kust palveohvri suits üles taeva poole tõuseb.

Koostanud Silvi Lootsmann
Mai Bereczki kogutud andmete põhjal

{gallery}palvela{/gallery}

Pikavere vennastekoguduse palvemaja renoveerimine toimus eelkõige tänu rahaeraldistele riiklikust programmist "Pühakodade säilitamine ja areng".

2007.a.eraldised: 1) Pikavere palvela tehnilise seisukorra hinnang ning katuse ja vahelae restaureerimistöde projektdokumentatsioon 45000.- krooni;

2) Pikavere palvela katuse avarii-toestamiseks 15000.- krooni;

2008.a.eraldised: Pikavere palvela avarii-restaureerimine 300000.- krooni;

2009.a.eraldis: Pikavere palvela katuse ja lae avarii-restaureerimistööd 418000.- krooni;
2010.a.eraldis: Pikavere palvela katuse avarii-restaureerimine 624436.- krooni.
Lisaks 2008.a. Kultuuriministeeriumilt toetus 200000.- krooni.

Pikavere vennastekoguduse palvemaja on tunnustatud arhitektuurimälestiseks kultuuriministri käskkirjaga 27.mail 2010.aastal.